

REPORTERS

De macht van de norm

We weten niet waar we naartoe gaan, maar het gaat volle kracht vooruit. Dat stelt de Franse politicoloog François Heisbourg in *De verdichting van de wereld*.

Tot voor kort gold Thomas Friedmans *The World Is Flat* als de openbaring van de globalisering. De *global village* was een feit, mogelijk gemaakt door de nieuwe communicatiemiddelen en het goedkope vervoer van mensen en goederen.

De Franse politicoloog François Heisbourg, gewezen diplomaat en nu voorzitter van de gezaghebbende denktanks *International Institute of Strategic Studies* en het *Geneva Centre for Security Policy*, loopt niet hoog weg met het beeld van Friedman. Friedmans bewering dat de mondialisering de wereld één maakt, is volgens hem al even levensvatbaar als de ideeën van de neoconservatieven die dachten Irak met geweld aan de krachten van de vooruitgang te kunnen onderwerpen.

Heisbourg heeft het liever over *de verdichting van de wereld*. Friedman mag dan beweren dat de wereld plat is, zegt Heisbourg, het nationalisme, de grenzen, de religieuzen en andere geschillen blijven bestaan. En al die problemen worden nog gecompliceerder door de toegenomen verdichting van de wereld.

Met die verdichting bedoelt Heisbourg de nauwe verwevenheid, de veelheid en

complexiteit van de onderlinge betrekkingen tussen staten en de grensoverschrijdende uitdagingen waarmee de wereld geconfronteerd wordt.

Heisbourg schreef *De verdichting van de wereld* eind 2006, ruim voor de financiële crisis die in 2008 insloeg. Maar dat doet niets af aan de conclusies die hij in zijn boek meegeeft, zei hij tijdens zijn jongste passage in Antwerpen voor een optreden op *Het andere boek*. De evoluties die hij schetst, werden door de crisis alleen nog versneld. De economische opmars van China bijvoorbeeld, was voor de crisis al een feit, maar wordt nu nog opvallender. Wat nog niet betekent dat China meteen een 'peer competitor' wordt voor de Verenigde Staten.

Ondanks zijn fantastische economische groei in de afgelopen decennia, staat China met zijn bruto binnenlands product per capita op de 110^e plaats van de IMF-ranglijst, ergens in de buurt van Irak en Congo-Brazzaville.

China kan wedijveren met de Verenigde Staten, zegt Heisbourg. Maar als de Chinezen al een hegemonie nastreven, dan zal die ambitie door de verdichting van de wereld worden bemoeilijkt. Zoals de hyper-

macht Amerika dat vandaag ondervindt in Irak en Afghanistan, maar ook in de geschillen met Noord-Korea en Iran.

Voorlopig zijn de VS en China met dollars aan elkaar geklonken. China financiert de Amerikaanse schulden en zit op ruim 1000 miljard dollar. 'Als die zeepbal ooit barst, en barsten zal ze,' voorspelt Heisbourg, 'dan ontstaat een gevaarlijke situatie en zijn de gevolgen niet te overzien'.

Hard power is niet langer het belangrijkste instrument om een hegemonie uit te bouwen. Echte macht uit zich vandaag bijvoorbeeld ook in het vermogen allerhande normen op te leggen.

De totstandkoming van die normen is trouwens niet alleen een zaak van de staten en internationale organisaties als de Verenigde Naties en de Wereldhandelsorganisatie, maar in toenemende mate ook van interregionaal overleg en van ngo's.

Die ngo's hebben dan wel geen democratisch draagvlak, toch krijgen ze een plaats aan de onderhandelingstafel wegens hun expertise. Een goed voorbeeld is de invloed van de deskundigen in het *International Panel on Climate Change*.

Het verband tussen democratie en normen is volgens Heisbourg duidelijk. Het opleggen van respect voor de mensenrechten is een van die normen. Ook al is de naleving ervan niet overal even rigouzeus, toch durft zelfs China, volgens hem, het beginsel van het respect voor mensenrechten en het recht op democratisering niet meer te betwisten.

De VS slagen er vooralsnog in op tal van terreinen – het internet, de luchtveiligheid, en zelfs het CSI (*Container Security Initiative*), dat het containertransport op zee en de afhandeling ervan in de wereldhavens reguleert – hun normen op te leggen.

De Europese Unie speelt bij het opleggen van de normen een bescheidener rol. Wellicht een gevolg van haar eenheid in verscheidenheid, zegt Heisbourg fijntjes. 'Die eenheid in verscheidenheid is geen leugen. Tenminste, wat betreft het gedeelte over de verscheidenheid; het is eerder de verwijzing naar de eenheid die lichtelijk overdreven is.' ■

Rik Van Cauwelaert

FRANÇOIS HEISBOURG, *DE VERDICHTING VAN DE WERELD*, ROULARTA BOOKS, 22,50 EURO.